

SISEMINISTEERIUM

Hr Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Teie: 28.10.2024 nr 2-3/15-168

Meie: 11.11.2024 nr 1-9/1681-2

Vastus Riigikogu liikme kirjalikule küsimusele

Lugupeetud Riigikogu esimees Lauri Hussar

Riigikogu liige Aleksandr Tšaplõgin on esitanud mulle kirjalikud küsimused (KK 168). Vastan nendele alljärgnevalt.

1. küsimus: *Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirik tegi ettepaneku põhikirja muuta, jättes sealt välja igasugused viited Moskva patriarhaadile, st katkestades kõik õiguslikud sidemed Moskva patriarhaadiga. Miks arvate, et sellest ei piisa?*

Vastus: Siseministeerium on selles küsimuses saatnud Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirikule (MPEÕK) üksikasjaliku vastuse, mis on ministeeriumi avalikust dokumendiregistrist kättesaadav (03.10.2024 kiri nr 8-3/87-3). MPEÕK ei ole oma uues põhikirjas õiguslikke sidemeid Moskva Patriarhaadiga katkestanud – need on säilinud tulenevalt sellest, et põhikiri teeb varasemate Moskva Patriarhaadi õiguspädevusele tehtud otseviidete asemel nüüd viited patriarh Aleksius II 1993. aasta Tomos'ele, mis aga sisaldab kõiki varemviidatud sätteid Moskva Patriarhaadi administratiivse ja kanoonilise seotuse kohta MPEÕK-ga.

2. küsimus: *Kas Siseministeeriumil on konkreetseid pretensioone Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirikule? Näiteks temapoolne Eesti Vabariigi seaduste rikkumine või muu Eesti riigile ohtlik tegevus?*

Vastus: Selle küsimusega seondult tuleb eristada erinevaid organisatsioonilisi tasandeid, mis põhikirjaliselt on üksteisega seotud – Vene Õigeusu Kirik (VÕK)/Moskva Patriarhaat ning MPEÕK kui organisatsioon (st Eestis usuliste ühenduste registrisse kantud kirik) ja MPEÕK-sse kuuluvad kogudused.

Kuna MPEÕK on põhikirjade alusel Moskva Patriarhaadi osa, siis selline seos on tekitanud Eestis olukorra, kus meie kirikutes jätkuvalt kummardatakse usujuhti, kes on kuulutanud lääneriigid, sh Eesti, vaenlasteks ning õigustab sõda Ukrainas. Patriarhi meenutatakse palvustel ning Patriarh on kui oluline eeskuju – tema sõnadel, tegudel ja veendumustel on oluline mõju VÕK-i, sh MPEÕK kogudustele.

Riigikogu võttis 06.05.2024 vastu avalduse „Moskva patriarhaadi kuulutamisest Venemaa Föderatsiooni sõjalist agressiooni toetavaks institutsiooniks". Kuivõrd kasutate oma küsimuses väljendit „Eesti riigile ohtlik tegevus“, on asjakohane tsiteerida mõningaid lauseid eelpoolnimetatud Riigikogu avaldusest: „Moskva patriarhaadi üleskutsed kätkevad endas ohtu Eesti julgeolekule ja püsimisele, seejuures otsest ohtu avalikule ja põhiseaduslikule korrale

Eestis. Vastavalt Eesti Vabariigi seadustele ja rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtetele on sõjale või muul viisil relvajõu kasutamisele üleskutsumine kuritegu. /.../ Riigikogu kutsub üles kõiki riike ja rahvusvahelist kogukonda tõkestama Moskva patriarhaadi vaenulikku mõjutustegevust. Ühtlasi rõhutab Riigikogu, et Moskva patriarhaadi kuulutamine Venemaa Föderatsiooni sõjalist agressiooni toetavaks institutsiooniks puudutab Moskva patriarhaati kui institutsiooni ja juhtorganit, mitte õigeusu traditsioone järgivaid inimesi. Õigeusu ühendused ja kogudused peaksid ka ise hindama vaenulikust mõjutustegevusest tulenevat ohtu avalikule korrale ja oma liikmetele ning astuma vajalikke samme Moskva patriarhaadiga sidemete katkestamiseks.“

Kremli ilmaliku ja VÕK-i vaimuliku mõjutustegevuse eesmärgiks on kujundada ka Eesti venekeelse elanikkonna meelsust Kremlile vajalikus suunas komplekselt, nii ilmalikus kui vaimulikus sfääris. Näeme, et Venemaa Föderatsioonil on võimalus kasutada tööriistana VÕK-i kuuluvat MPEÕK-i oma mõjuvõimu laiendamiseks ja poliitiliste eesmärkide saavutamiseks. Sellel on potentsiaal suurendada ühiskonna lõhestatust, mis võib kaasa tuua destabiliseerimise, ja mis omakorda ohustab Eesti julgeolekut.

Riigil on kohustus ka ennetavate meetmetega kaitsta Eesti elanikke terroristliku režiimi mõjude eest ning tagada turvalisus ja avalik kord. Toetame siinsete vene õigeusu koguduste puhul õigust eralduda terroristliku režiimi pooldajatest. Eesti riik astub samme Moskva terroristliku režiimi toetajate vastu, mitte usklite vastu Eestis.

3. küsimus: *Kui teie etteheide Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kiriku vastu seisneb selles, et see hoiab kanoonilisi sidemeid Moskva Patriarhaadiga, siis kas see ei ole valitsuse sekkumine riigist juriidiliselt eraldatud kiriku asjadesse?*

Vastus: Usuvabadus ei ole mitte üheski riigis ega ka rahvusvaheliste inimõiguslaste kokkulepete alusel absoluutne ja piiramatu, vaid seda tuleb alati käsitleda kontekstis ja tasakaalustatuna teiste õiguste ja vabadustega. Riigil on kohustus kaitsta oma territooriumil viibivate kõigi üksikisikute, ühenduste ja kogukondade õigusi – samaaegselt usu- ja veendumusvabadusega kohaldub ka õigus turvalisusele. Siseriiklikult ei saa olla vastuvõetav olukord, kus Eestis registreeritud usuline ühendus on oma tegevuses juhitud või põhikirjas sätestatud tegevuse või usu tunnistamise ja selle viljelemise, usuliste talituste ja teenistuste kaudu seotud sõjalist agressiooni toetava või muul moel riigi julgeolekule ohtu kujutava välisriigis asuva isiku, organisatsiooni või ühendusega.

Seega tuleb selgelt eristada

- a) usu tunnistamist ja selle praktiseerimist usulistes ühendustes ning nende liikmete poolt Eestis. Seejuures ei piira riik ühegi usutunnistuse praktiseerimist, mis väljendub usulise ühenduse rahumeelse põhitegevusena;
- b) usuliste ühenduste ärakasutamist nii avaliku kui põhiseadusliku korra vastase tegevuse eesmärgil, sõjapropaganda ja vaenu õhutamiseks, sh desinformatsiooni levitamisel. Sellisel puhul ei ole tegemist usuliste veendumuste väljendamisega, mis oleks Eestis kaitstud põhiseaduse §-ga 40 ja Euroopa Inimõiguste Konventsiooni artikliga 9.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lauri Läänemets
siseminister